

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sectio I. De divortio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

Dirimentia jure Ecclesiastico.

In impedimentis jure humano seu ecclesiastico tantum dirimentibus potest Summus Pontifex dispensare, cum sit superior, ut tamen licite faciat requiritur justa causa, unde à fortiori sequitur posse dispensare in impedimentis non dirimentibus, exceptis sponsalibus: ita Sanchez l. 2. d. 40. Bonacina n. 2. Filiucius n. 302. & alii.

Quid hac in re possit Episcopus.

In his etiam impedimentis dirimentibus potest Episcopus dispensare, quando Matrimonium bonâ fide publicè contractum est, & impedimentum occultum, nec conjuges possunt sine magno scandalo separari, nec propter pauperem aut loci distantiam, vel alia justa impedimenta recurri potest ad Pontificem, nec ad Nuncium Apostolicum, qui potestatem haberet dispensandi, quamvis Henriquez l. 6. de Pœnitentiâ, c. 10. n. 1. & l. 12. de Matrim. c. 3. n. 1. dicat posse Episcopum dispensare, etiam quando potest recurri ad Nuntium, quod tamen negat Sanchez, & Bonacina: ita Sanchez l. 2. d. 4. addens n. 7. posse Episcopum in casu aliquo valdè extraordinario dispensare in impedimento detecto etiam ante contractum Matrimonium, Bonac. n. 4. & 6. Filiucius n. 302. & alii.

VI. Impedimenta non dirimentia.

Quæres sextò: An Episcopus possit dispensare in impedimentis non dirimentibus? Præter votum castitatis & religionis, ac sponsalia potest Episcopus ex consuetudine dispensare in impedimentis solùm impedientibus: ita Sanchez l. 7. d. 57. num. 15. Filiucius tr. 10. p. 2. c. 10. n. 305. Bonacina quæst. 3. p. 15. num. 3. & alii, non tamen in interdicto, nisi à se vel ab alio sibi inferiori posito, nec in incestu, nisi is qui illum commisit sit juvenis, id est non sexagenarius.

Circa impedimentum voti castitatis & religionis posset quidem Episcopus dispensare, nisi Papa sibi reservasset; cum illis enim qui sibi in suâ diœcesi sunt subditi potest Episcopus in iis omnibus dispensare, in quibus Summus Pontifex respectu totius Ecclesiæ, nisi reserventur: ita Sanchez lib. 8. d. 9. num. 3. Filiu. & alii.

Votum Castitatis & religionis.

Restringenda tamen est hæc reservatio, cum sit odiosa; utpote derogans juri Episcoporum, unde potest Episcopus dispensare in omni voto castitatis quod non est usquequaque integrum & simpliciter tale: dispensare itaque potest in voto castitatis per mensem, annum, &c. & in perpetuo voto castitatis conjugalis; cum primum non sit integrum ex parte temporis, alterum ex parte materiæ: item in voto non nubendi, in voto suscipiendi sacros ordines, in voto etiam disjunctivo, cujus altera pars est reservata, altera non, ut voeo castitatem vel jejunare singulis diebus Sabbati; ipse enim potest eligere partem non reservatam, in qua potest Episcopus dispensare.

In quibus votis castitatis dispensare possit Episcopus.

Circa votum religionis etiam potest dispensare in omni quod non est simpliciter tale, ut in voto religionis strictioris, dispensando ut transeat ad laxiorem, in voto perseverantiæ, cum solus ingressus significetur nomine voti religionis, sicque hoc solum est reservatum, item in differenda executione voti religionis, ut per mensem aut annum, præterea in materiâ in quam commutatum est votum reservatum, ut si votum castitatis aut religionis commutatum sit in jejunia aut quid simile, potest Episcopus hanc materiam commutare in aliam: ita Sanchez d. 9. 10. & 11. Filiucius c. 10. num. 307. & alii.

Idem est de votis religionis.

DISPUTATIO CENTESIMA QUINTA.

Discutiuntur reliqua circa Matrimonium.

SECTIO PRIMA.

De divortio.

I. Quomodo differat à repudio.

QUÆRES primò: Quid sit divortium, & an adulterium sit causa sufficiens illius? Divortium est legitima viri ab uxore, vel econtra, separatio: differt à repudio quod divortium sit solùm quoad habitationem & torum, repudium autem quoad vinculum, unde illud justis de causis semper fuit licitum, hoc licet olim fuerit permillum Judæis, & iis licitum, ut putat S. Chrysostomus, Belarminus, Sanchez l. 10. d. 1. num. 7. & alii, quamvis S. Hieronymus, Magister, D. Bonaventura, Halensis, Navarrus, & alii negent, sed permillum tantum fuisse dicunt majoris mali vitandi gratia, S. Thomas verò utrumque de-

fendit problematicè, Gentilibus tamen semper fuit illicitum, cum iis Deus id non permisisset, sicut nec modò licitum est Judæis, cum Christus Matth. 19. illud sustulerit, & legem naturalem vigori suo restituerit.

Adulterium est causa sufficiens tam ex parte femina quam viri ad faciendum divortium perpetuum: ita Sanchez l. 10. d. 3. Coninck d. 35 d. 11. Filiucius t. 10. p. 1. c. 10. n. 364. Bonacina q. 4. p. 5. n. 2. Layman t. 10. p. 3. c. 7. n. 7. & alii communiter. Ratio est, quia cum adulterans faciat contra fidem in Matrimonio datam, non tenetur alter ei promissum ampliùs servare, nec debitum reddere. Non tamen sufficit solus animus committendi adulterium, nec alii actus impudici qui non perveniunt ad copulam, cum per hos non dividatur caro, & consequenter nec Matrimonium percujus consummationem conjuges facti sunt una caro. Sufficit tamen actus sodomiticus, vel cum bestia, vel cum alio homine præterquam

Causa sufficiens divortii est adulterium.

præterquam cum proprio conjugē, licet nonnulli putent sufficere etiam cum propria conjugē, si illā invitā fiat. Probabilius tamen videtur hoc solum sufficere ad divortium ad tempus, & donec vir emendetur.

Potest hic conjux innocens facere divortium.

In his ergo casibus, si moraliter de iis constat, potest conjux innocens, secluso scandalo, etiam propria auctoritate facere divortium, & discedere à conjugē, idque licet per præceptum iudicis, aut etiam sub excommunicationis penā jubeatur cohabitare, si ut dixi, sine scandalo fieri possit; præceptum enim quod ex falsā præsumptione procedit, non obligat: ita Sanchez d. 12. n. 34. Bonacina n. 10. Filiucius & alii.

II.

Uxor ad hoc raro tenetur.

Quæres secundò: An conjux innocens teneatur aliquando facere divortium cum committente adulterium? Quoad uxorem raro tenetur vel debitum negare viro adultero ut illum corrigat, cum ut plurimum hac ratione fiat deterior, nec facere divortium ratione scandali, ne scilicet censeatur consentire peccato mariti, cum plerumque putent omnes uxori maximè displicere adulterium mariti.

Quando tenetur vir facere divortium.

Maritus verò, si adulterium sit publicum, tenetur facere divortium cum uxore adulterā ne putetur illius sceleri consensum præbere, nisi graviora inde incommoda timeat, ut rixas, & cædes inter ipsum & parentes uxoris, incontinentiam in seipso, & similia; tunc enim sufficeret alio modo occurrere scandalo, reprehendendo scilicet acriter uxorem, verberibus etiam excipiendo, illiusque custodiæ diligentissimè invigilando, vicinos etiam monendo se uxorem retinere, non ut illius sceleri patrocinetur, sed tum ut ei consulat ne deterior fiat, tum sibi ob gravia incommoda, quæ ex ejus dimissione sequerentur, quodque ejus opera in ministeriis domesticis indigeat, & si quod post hæc maneat scandalum, erit tantum passivum: ita Sanchez l. 10. d. 13. n. 24. Bonacina q. 4. p. 5. n. 13. Filiucius l. 10. p. 1. c. 10. n. 389. Coninck d. 35. d. 3. Tol. l. 2. c. 20. & alii.

Quid si adulterium sit privatum.

Hinc sequitur quando adulterium est privatum, ac proinde nullum periculum scandali, raro teneri virum vel uxori adulteræ debitum negare, vel eam dimittere, tum quia plerumque erit causa cur liberius vacet libidini, tum ob gravia quæ inde provenirent incommoda, sed sufficeret eam reprehendere, & eo quo potest modo corrigere.

III.

Interdum non licet.

Quæres tertio: An aliquando non liceat facere divortium ob conjugis adulterium? Respondetur, aliquando non licere, ut si uterque conjux commisit adulterium, sive unus gravius aut frequentius in hoc genere deliquerit quàm alius, sive ante, sive post alium, sive unus publicè, alter occultè; adulterium enim tollit jus in foro conscientie ad faciendum divortium: si tamen alter jam emendatus moneat alterum ut se corrigat, si nolit, sed adhuc committat adulterium, potest emendatus petere divortium: ita Sanchez l. 10. d. 5. & 6. Filiucius c. 10. n. 373. & 374. Bonacina n. 14. Layman p. 3. c. 7. n. 13. & alii communiter.

Peculiares quidam hæc de re casus.

Item quando conjux committens adulterium putat complicem esse proprium conjugem, aut conjugem esse mortuum, si uxor ab adultero sit per vim cognita, aut per metum gravem, ut ait Bonacina, & alii, licet hoc neget Sanchez l. 10. d. 5. n. 16. Henriquez l. 11. c. 17. & alii. Præterea quando dedit uxori causam proximam adulterandi, dando tacitè vel expressè consensum;

quævis enim remota causa non sufficit, ut si uxorem malè tractet, domo expellat, &c. Tandem si conjux innocens expressè vel tacitè condonaverit adulterium, ut domi retinendo adulteram, vel expulsam revocando, &c. censetur cedere juri suo quoad divortium, nec nisi postea denuò committat adulterium, potest eam dimittere.

Quæres quartò: An post sententiam divortii possint conjuges ingredi religionem? Respondetur, conjugem innocentem posse altero invito religionem ingredi & profiteri, aut sacros ordines suscipere, adulter tamen sine licentiâ conjugis innocentis neutrum potest; semper enim innocens retinet jus reconciliationem concedendi adultero, & eum revocandi, quo jure invitatus privari non potest: si tamen sciens adulterum ingredi religionem, aut ad ordines transire, non reclamet, vel si semel aut iterum rogatus neget reconciliationem post emendationem, censetur licentiam concedere, nec potest eum jam initium aut professum ad nuptias revocare: ita Sanchez l. 10. d. 11. Filiucius t. 10. p. 1. c. 10. n. 382. & 383. Henriquez l. 12. c. 5. Bonacina q. 4. p. 5. n. 23. Coninck d. 35. d. 5. Layman t. 10. p. 3. c. 7 n. 12. & alii.

Casu autem quo alter emittat professionem in religione, aut sacros ordines suscipiat, alter sive innocens, sive adulter non tenetur pariter religionem ingredi, nec votum castitatis emitte; nullo enim jure id statuitur: ita Auctores citati.

Quæres quintò: Sintne aliæ justæ causæ divortii præter adulterium? Respondetur, varias assignari ab Auctoribus, qualis imprimis est infamia mariti, vel periculum gravis damni, nisi det maritus sufficientem cautionem securitatis, graves discordiæ, valde frequentia jurgia, verberatio gravis sine causâ, si probabiliter timeatur aliâ futura, furor item alterius conjugis, si sanus cum illo habitare nequeat, si conjux alterum conjugem interficere conetur, si uxor sit venefica & filios occidat, si maritus concubinam, præsertim domi habeat, quando unus conjugum alterum instigat ad peccatum. Ratio est, quia jure naturæ cuique licet cavere periculum tam corporis quàm animæ: ita Sanchez l. 10. d. 17. & 18. Filiucius p. 1. c. 10. n. 402. Bonacina q. 4. p. 5. n. 25. Layman p. 3. c. 7. n. 17. & 18. & alii.

Si sit perpetua spes fore ut hæc impedimenta non sint perpetua, debet divortium solum fieri ad tempus, sin putentur fore perpetua potest per sententiam Judicis fieri divortium perpetuum, quo factò potest conjux sanus & innocens transire ad religionem vel ordines sacros, quod si postea furor præter opinionem cesset, reddendus est professus conjugi jam sano, & reddere debet, nequit tamen petere; nec enim conjux furens absque suâ culpâ privari debet jure conjugali in perpetuum. Non tamen reddi debet post professionem aut ordines conjugi lævanti jam correcto, nam ob culpam factum est divortium perpetuum, sicque sibi imputet: ita Sanch. d. 19. n. 48. & 49. Filiucius n. 406.

Tandem ob lapsum alterius conjugis in hæresim fieri potest divortium ob periculum animæ, præsertim cum hæresis sit quædam fornicatio spiritalis: ita Sanchez d. 15. Filiucius n. 396. Bonacina n. 25. Layman n. 17. & alii communiter. Si in conjugem hæreticum processerit sententia Ecclesiæ declarans eum hæreticum, non tenetur innocens ad eum redire, etiamsi post sententiam respiscat, tenetur tamen si respiscat ante sententiam

IV.

Conjux innocens potest.

Quid post professionem.

V.

Varia causa divortii.

Quid si hæc causæ non sint perpetua.

Quid si alter conjux labatur in hæresim.

tiam illam declaratoriam. Non tenetur conjux innocens expectare hanc sententiam, sed statim post duas vel tres admonitiones potest propria auctoritate ab eo divertere, imo debet si ex cohabitatione sibi aut liberis perversionis periculum imminere perspiciat: ita Auctores citati.

VI. *Variis casus.* Quæres sextò: Apud quem, factò divortio, educari debeant filii, & cuius expensis? Si divortium neutrius conjugis culpâ factum sit, sed vel mutuo consensu, vel culpâ utriusque, ut si uterque sit hæresis damnatus, vel alter hæresis damnatus, alter adulter, & velint divertere, non compensatis delictis, proles triennio minor à matre educanda est, triennio autem expleto à patre.

Quid si alter sit infidelis. Quando verò alterius culpâ celebratum est divortium proles manere debet apud partem innocentem, si non sit infidelis; tunc enim manere debet proles apud parentem fidelem, sicut apud virum manere debet, quamvis ejus culpâ contingat divortium, si mulier transeat ad secundas nuptias, si etiam mater locuples sit & vir pauper, proles manere debet apud matrem, quamvis causam dederit divortii: unde, inquit Sanchez, si contra patrem sit dives & mater pauper, proles educari debet apud patrem, licet fuerit in culpâ.

Quando proles manere debeat apud innocentem. Si Pater causam dederit divortio proles educari debet apud matrem expensis Patris, juxta Authenticam *Ut liceat Matri & Avie*, pari modo matre delinquente educanda est proles apud patrem expensis matris; cum enim pater & mater, vir & uxor sint correlativa, dispositum in uno censetur dispositum in reliquo, etiam in lege correctoriâ & poenali: ita Sanchez l. 10. d. 20. n. 7. Filiucius t. 10. p. 1. c. 10. n. 407. Layman t. 10. p. 3. c. 7. n. 10. & alii.

tanus, Sanchez l. 3. d. 12. n. 7. addens hoc sibi certum videri, Bonacina n. 4. Coninck d. 27. d. 8. & alii; nullum enim est hac de re præceptum, sed Concilium Tridentinum ses. 24. c. 1. hortatur conjuges ut prius suscipiant benedictiones, quam consumment. Unde Sanchez cum aliis putat non esse peccatum veniale, sed solum consilium.

Benedictiones hæc dari possunt ab ordinario, vel parochò sponsi aut sponsæ, vel ab alio Sacerdote de illorum licentiâ: sine licentiâ id faciens suspenditur ipso factò ab officio, donec ab ordinario parochi absolvatur. *A quo dari debeant.*

II. Quæres secundò: An secundæ nuptiæ possint benedici? Si uterque, vel alter conjux in primis nuptiis benedictionem acceperit, non debent secundæ nuptiæ benedici: ita expressè habetur in c. *Vir*, ubi absolute prohibetur ne vir aut mulier ad secundas nuptias transiens benedicatur, quia semel benedictionem accepit. Servanda tamen consuetudo, quæ hodie videtur invaluisse ut benedictio secundis nuptiis impendatur quando alter in primis nuptiis illas non receperat: ita Henriquez l. 2. c. 2. Sanchez l. 7. d. 82. n. 15. & 23. Bonacina q. 4. p. 6. n. 4. Filiu, n. 167. & 168.

Quid si prima nuptiæ fuerint irritæ. Hæc tamen consuetudo non inducit obligationem benedicendi secundas nuptias juxta Henriquez & Sanchez, nisi neuter conjux benedictionem antea recepisset. Imo licet primæ nuptiæ reperiantur postea irritæ, non debent in secundis iterari benedictiones, cum non benedicantur nuptiæ, sed personæ. Sacerdos autem benedictionem secundis nuptiis impertiens in casibus non permissis, incurrit suspensionem, aut aliam poenam secundum delicti gravitatem: ita Sanchez num. 30. & alii.

SECTIO SECUNDA.

De benedictionibus.

I. Quæres primò: An, quando, & à quo impertiendæ sint benedictiones Matrimoniales? Quoad primum, datur præceptum suscipiendi hæc benedictiones, ut colligitur ex Nicolao I. in responsione ad Bulgaros, & ex Evaristo & aliis, & in omnibus diocesibus compelluntur conjuges omnes eas recipere, quod arguit præceptum: ita Sanchez l. 7. d. 82. n. 6. Filiucius t. 10. p. 2. c. 4. n. 165. Henriquez l. 11. c. 16. Bonacina q. 4. p. 6. n. 2. Sa verbo *Matrimonium* n. 6. Layman t. 10. p. 2. c. 4. n. 13. Coninck d. 27. d. 8.

Quale peccatum si eas omittit. Henriquez, & alii nonnulli dicunt esse peccatum mortale hæc benedictiones ex negligentia omittere, quod licet putem esse probabile cum Sanchez & Filiucio, probabilius tamen est quod docet idem Sanchez, Bonacina, & alii, esse solum veniale, cum illarum collatio non videatur tanti momenti. Hoc tamen intelligendum est secluso contemptu, ut si quis eas omittat, quasi vanum quid & puerile sit se iis subjicere.

Quo tempore suscipi debent benedictiones. Tempus quo suscipiuntur hæc benedictiones est ante consummationem Matrimonii, unde Divus Antoninus ait esse peccatum mortale consummare Matrimonium non præmissis benedictionibus, alii hoc affirmant de primâ vice. Probabilius tamen est non esse peccatum mortale consummare Matrimonium ante benedictiones: ita Henriquez l. 11. c. 5. n. 7. Sylvester, Caes-

SECTIO TERTIA.

De debito conjugali.

I. Quæres primò: An actus conjugalis sit licitus, & in præcepto? Respondetur, licitum & honestum esse, unde si vestiatur debitis circumstantiis, erit meritorius gratiæ: imo etiam ex opere operato gratiam conferet quando in hoc ipso actu perficitur Sacramentum: ita Bellarminus de Matrimonio c. 5. Sanchez l. 9. d. 1. n. 3. Filiucius t. 10. p. 1. c. 9. n. 302.

Licitus est & honestus. Quoad secundum respondetur, conjugem teneri sub mortali reddere debitum alteri expressè vel tacitè petenti: ita Sanchez l. 9. d. 2. Filiuc. t. 10. p. 1. c. 9. n. 303. Henriquez l. 11. c. 15. Bonacina q. 4. p. 1. n. 1. Valentia to. 4. d. 10. q. 6. p. 2. Layman t. 10. p. 3. c. 1. n. 2. & alii. Ratio est, quia contractus Matrimonii inducit obligationem justitiæ; unde peccat mortaliter qui se impotentem reddit ad debitum uxori reddendum. Nec sine licentiâ aut necessitate potest alter conjux domo diu abesse.

Conjux tenetur reddere debitum. Dixi expressè vel tacitè petenti; mulieres enim plerumque sunt verecundæ, unde ubi vir advertit signa quod uxor exigat, tenetur reddere sine expressâ petitione. Quod etiam de muliere respectu viri dicendum, si in eo similem pudorem advertat aut timorem exigendi ob magnam uxoris auctoritatem aut morum asperitatem. Plerumque tamen possunt fœminæ sine peccato expectare in viris expressam petitionem. Quando autem alter conjux in altero ex signis advertit periculum incontinentiæ *Sufficit tacita debiti petitiõ.*